Gunilla Carlén

En intervju av Sofia Lindgren

28 augusti 2008

Intervju 112

Från matematikmaskin till IT

Denna intervju har genomförts inom ramen för projektet Från matematikmaskin till IT som är ett samarbete mellan Avdelningen för teknik- och vetenskapshistoria vid KTH, Dataföreningen i Sverige och Tekniska museet finansierat av Riksbankens Jubileumsfond och Stiftelsen Marcus & Amalia Wallenbergs minnesfond. Originalinspelning och transkript finns tillgängliga på Tekniska museet i Stockholm. Intervjun bör refereras på följande sätt:

Gunilla Carlén, intervju från 2008 av Sofia Lindgren, Stockholm.

Nyckelord: bibliotek, bibliotekarier, BTJ, BUMS, folkbibliotek, rationalisering, streckkoder, Södertälje stadsbibliotek, utlåningssystem.

Abstract

This interview with Gunilla Carlén was conducted at Dataföreningen i Sverige on 18 August 2008. The main objective of the interview was to illuminate the introduction of a computer based system in a library and the experiences from a librarian who worked with this process. Gunilla Carlén studied at Stockholm Public Library School in 1959 and started working as a librarian at different libraries in the Stockholm area. She began working at Södertälje Public Library as responsible for the cataloguing section. In the interview she tells about her experiences of the BUMS-system at Södertälje Public Library, a system which practical implementations she was responsible for. Carlén recounts that she experienced that the Head Librarian was very much engaged in the matter of computerisation and was a driving force behind the fact that the library was one of the first public libraries to be computerised. Carlén points out the difficulties of working with a readymade system which was to be implemented in an environment that the constructers of the system perhaps had little knowledge about. Further she expresses the frustration of not being able and permitted to affect and make direct changes in the system. Also she discusses the relation to BTJ who supplied the system, and her views on this cooperation. Carlén tells about the relation to the patrons of libraries and the development of this relation due to the computerisation. The atmosphere at the time among librarians and their attitudes towards computers were also touched upon.

Informant: Gunilla Carlén
Intervjuare: Sofia Lindgren
Plats: Dataföreningen i Sverige, Stockholm
Tid: 18 augusti 2008

Sofia Lindgren: Idag är det den artonde augusti 2008 och jag sitter här med Gunilla Carlén som har arbetat i Södertälje stadsbibliotek som då var en utav de här tidiga folkbiblioteken med, BUMS-implementeringen. Och jag vet ju lite saker om dig, till exempel att du började på Stockholms stadsbiblioteksskola 1959. Men jag tänkte att vi skulle börja lite tidigare än så. Så du kan berätta var du är född och uppvuxen.

Gunilla Carlén: Jag är född och uppvuxen i Bromma. Av en ensamstående mamma och det var inte så vanligt på den tiden, på 40-talet när man började skolan, då var jag den enda som bara hade en mamma, inga andra barn. Och blev väl betraktad som en lite udda figur, det är kanske därför jag alltid, är så pigg på att ta strid för det som jag tycker är rätt. Möjligt. Och sedan gick jag över till läroverk från fyran som man gjorde på den tiden, man fick prova in och jag kom inte in i Bromma läroverk för det var för långt bort utan jag gick i Elementar, Almqvists gamla skola som hade flyttat ut till Åkeshov. Där tog jag realen. Ja, vad skulle jag göra, bli sjuksköterska, polissyster var väl lite finare, eller mera äventyrligt, men jag valde att gå i gymnasiet, allmänt språklig. Typisk humanist kan man säga. Så tog jag studenten med relativt hyfsade betyg, det hade räckt att komma in på Handelshögskolan till exempel, men jag skrinlade det också. För att överhuvudtaget få pengar till mat och hyra, så gick jag på Handelsskolan då först och sedan jobbade jag ett år som sekreterare och det var jättenyttigt och har haft nytta av detta hela mitt biblioteksliv för jag var ju van att syssla med papper, sätta i ordning, ställa upp brev, sådana saker, som många av mina kollegor aldrig hade gjort i hela sitt liv och så blev de administratörer, det tror jag var lite jobbigt. Det var bra tycker jag och Stockholms stadsbibliotek var en sådan skola som man läste och jobbade bredvid, så när man läste barnlitteraturens historia, vilket var väldigt tidigt då så jobbade man eller hade ett litet barnbibliotek och jag hade min barndoms bibliotek, i Norra Ängby folkskola som det hette.

Sofia Lindgren: Blev man tilldelad ett bibliotek som man fick arbeta vid?

Gunilla Carlén: Ja just det, så att man samtidigt med studierna då hade ett barnbibliotek, samtidigt som man läste litteraturen så att säga. Och vi hade Mary Öhrvik som lärare bland annat, Sigrid Maslov också.

Sofia Lindgren: Fick man betalt för att göra det här?

Gunilla Carlén: Ja, fast man hade mindre lön än utbildad, och jag fick jobba ihop med en gammal erfaren bibliotekarie på vuxensidan som hette Eva Nordensköld, och det var jättebra, ojoj vad hon lotsade elegant och så. Ja det var roligt, det var min barndoms skola så det var nära hem och så där. Sedan så fortsatte jag med ämnena och jag blev road av social biblioteksverksamhet, det blev jag redan innan man började på själva utbildningen så kunde man gå ett halvår som provelev, se parallellen med sjuksköterskeelev. Min kompis som jag hade hon blev uppmanad att inte bli folkbibliotekarie för hon hörde dåligt och det är en av de saker man måste göra, höra vad låntagarna säger. Och det var väl bra, hon kunde välja något annat då istället för att stå färdig då med en tre, fyra år och plötsligt upptäcka: ”jag klarar inte det här”. Det tycker jag var en jättebra idé och det här är lite en amerikansk utbildning. Ja det var kommunfullmäktige i stadsfullmäktige, här naturligtvis [i Sverige], på den tiden som ville skapa det här, för det fanns väl en viss brist

på bibliotekarier skulle jag kunna tänka mig, alltså på folkbibliotekarier, på 50-talet.

Sofia Lindgren: Var utbildningen tre till fyra år alltså?

Gunilla Carlén: Ja, tre till fyra år och det fanns de som drog ut på det ännu mer men vi som hejade på lite, vi klarade det på tre år och det var ju det där med bibliografier och uppslagsböcker, ja, precis som på …

Sofia Lindgren: Och man var tvungen att ha en gymnasieexamen för att kunna …

Gunilla Carlén: Oh ja, det var självklart. Sedan så läste man litteraturvetenskap på högskolan och sedan måste man gå på folkhögskola, för att få ett intyg att man kunde leda en studiecirkel vilket var jättebra i mina senare liv, att jag hade gjort det. Det gjorde man inte på statens biblioteksskola, nej. Jag menar det sades på den tiden att det blev väldigt duktiga barnbibliotekarier och sociala bibliotekarier, jag kallar det för så, från Stockholm. Just för att man hade barnlitteratur som ett ämne. Det fanns inte, jag vet inte när Klingberg fick det, på 70-talet någon gång blev det väl ämne på universitet och högskola, så att det var tidigt. Och det var, hon var ju rolig, fast sträng som attans, men hon var intressant, jag tror inte ens hon var litteraturvetare utan hon var bara duktig. Man kunde komma någonvart på den tiden. Ja så gjorde jag det och under tiden jobbade jag dels på Beckomberga som var nära hem och sedan så jobbade jag på bokbussen, älskade bokbussarbeta alltså! Låntagaren nästan in på kroppen, bara huvudet och din egen kunskap, det var jätteroligt och hade inga hjälpmedel överhuvudtaget, det var roligt. Så blev jag så småningom färdig, sökte ett bokbussjobb som jag inte fick, jag minns det fortfarande. Min dåvarande chef, jag jobbade på sjukhusbibliotek, sade hon så här: ”Jag var med på mötet och du skulle nog ha haft tjänsten sade han till mig, för du hade bättre betyg, bla, bla, bla. Men de gav det till den här unge mannen och vet du vad de sade, sade hon till mig ”nej, nej vi tar den unge mannen för han stannar kvar, hon kommer inte att stanna”. Och hon gjorde inte det. Jag tyckte då att Stockholm började bli lite för trångt, för det är en koloss, Stockholms stadsbibliotek som organisation är ju en koloss. Så det var ju liksom väldigt, det hände inte så mycket. Så jag gav mig ut då och då ringde de från Västervik och frågade om jag ville ta norra sjukhuset, det hade jag ju gjort i ordning då, tidigt 60-tal för Lisbeth Höök, det var ju ett sådant här mentalsjukhus och så frågade han …

Sofia Lindgren: Du hade gjort i ordning biblioteket?

Gunilla Carlén: … ja, och så ringde landstingets ordförande och frågade: ”Vill du ha tjänsten?” ”Ja, får jag det?” ” Ja visst, kom du bara.”

Sofia Lindgren: Gjort i ordning biblioteket, innebär det att du lade in alla poster eller jobbade som …

Gunilla Carlén: Nej, nej, det var ju före datorernas tid så det var kort …

Sofia Lindgren: Eller, ja precis, jag menar att du gjorde i ordning …

Gunilla Carlén: Jag rensade upp och köpte nytt och ja, gjorde i ordning det.

Sofia Lindgren: Katalogisering?

Gunilla Carlén: Ja, katalogisering, allt det där, ja. Då hade jag också en väldigt duktig assistent från Stockholms stadsbibliotek. Jag fick det tillbaka så att säga fast jag fick driva

det själv då och det var ganska roligt. Och jag har varit, som sagt då, intresserad av detta men Västervik är ju Västervik och inte det mest spännande i livet och jag var ju inte så gammal. Jag var närmare nästan, ja halvvägs på 30 i alla fall. Då så blev det en tjänst ledig på de blindas förenings bibliotek och det hade jag inte gjort, så det sökte jag och fick. Och det var också en av de här nyttiga erfarenheterna, att jobba, då var det vi som satt i utlånet som såg, alla andra var synskadade, och det var ju jätteroligt och så. Men då drabbades jag av … orden fattas mig ibland, vad heter det när man får sådana här huvudvärk?

Sofia Lindgren: Migrän.

Gunilla Carlén: Migrän, och jag hade aldrig i mitt liv haft migrän, kunde inte begripa vad det var så jag gick till en neurolog och jag gick på sträck och han knackade på knäna. Så frågade han mig vad jag gjorde och där satt man rätt still, man var klistrad på stolen och bara pratade i telefon, och lånade ut böcker och tog emot förslag. Man rörde sig inte särskilt mycket. Han sade så här: ”Byt jobb du är för livlig”, hade jag aldrig hört någon säga, ”det passar inte dig att sitta still”. Och det var väl lite det som var där borta när jag var sekreterare också, det var att sitta still. Det hände inte så mycket. Det hände kanske mycket på papperet men det hände inte. Jag sökte då till Hall och det var Sveriges första ordinarie fängelsebibliotekarie. Och den [tjänsten] fick jag, men körkortet var inte riktigt klart men det blev klart innan jag kom ned till Södertälje. Det var bara män som hade sökt och jag, så det var Inger[1], hon ville liksom att en tjej skulle få det och visa att, det behöver inte vara killar för att det är hårt dömda fångar, och då fick jag bygga upp hela verksamheten och jag gjorde allt själv alltså.

Sofia Lindgren: Det fanns inget bibliotek tidigare?

Gunilla Carlén: Nej, nej, jag hade en bokbuss, som jag åkte ut då, och så hoppade någon vakt på. Så jag var inte ensam inne på, nej …

Sofia Lindgren: Fick internerna komma till bokbussen?

Gunilla Carlén: Ja visst, oh ja, sedan gick jag då på det som motsvarar fasta paviljongen i Västervik, alltså en sjukavdelning. Det var ju inne och där fick jag gå med bokvagn, och det hade jag gjort på andra ställen så det var inget konstigt. Där hade jag alltså studiecirklar, där kom det igen! Ja det var första gången som jag liksom, och det var bra för jag hade i alla fall försökt att praktisera det där med studiecirklar. Det var mycket kända män i den, men i alla fall så var det väldigt roligt. Jag har ju alltid varit, eller då för tiden, varit noga med att skriva på tysthetslöften. Inte bedriva några politiska, ja, vad skall jag säga, propaganda eller så. Utan jag visade att man kan ge bra biblioteksservice till vem som helst, det är inte ditt namn eller ditt yrke som är det viktiga utan det är din fråga som du ställer till mig, och så försökte jag jobba. Jag hade jättemycket fjärrlån då, mycket mera än Södertäljes stadsbibliotek för övrigt, men det var jätteroligt men jag slet ju hund faktiskt. För jag var ensam och hade inte ens kontoristhjälp alltså. Jag packade upp allting och lånade allting och sådant där och så körde jag bokbussen, det var en liten bokbuss skall jag påpeka. Och så träffade jag min man och han jobbade på Hall, han var alltså anställd av Kriminalvården och det var inte så bra tycker jag att man är på samma ställe. Det blir ett väldigt inkrökt förhållande. Tyckte jag, och han också, så jag sade: ”Jag byter”, så jag bytte. Då blev katalogchefstjänsten ledig så då sökte jag den och fick den, men det här …

Sofia Lindgren: Så du var redan inne i samma organisation?

[1] Inger Mattsson, dåvarande bibliotekschef i Södertälje.

Gunilla Carlén: Ja, just det, fast jag var anställd för det här projektet som skulle vara i tre år så jag hoppade av efter två år och som Lisbeth sade: ” Jaja, du och jag får väl nöja oss att bli, kanske, asterisker i bibliotekshistorien men, vi vet vad vi har gjort” och det tröstar jag mig med också. Sedan så kom det efterträdare till mig, somliga gick det väl bra för och andra lite mindre bra. För, det är inte så lätt att dyka in i fångarnas värld. Jag vet inte hur det är idag, men jag menar jag var många kilo lättare och mycket yngre då, mindre rynkig etcetera och det var liksom det som man skickade fram sin snyggaste kompis och så där, ”vill du ta ut det?”, och så där. Men jag sade det, ”skit i det, jag gör det inte”. Sedan så fick jag rykte om att ”nej, hon säger nej så det är ingen idé att försöka med henne”. Men jag tror att det var andra som hade det lite mera besvärligt för det fanns något sådant där ideologiskt tänkande att ”stackars dessa små fångar som har det besvärligt” och det, jag kan tycka att de hade det besvärligt och jag tycker inte att man skall interneras för falukorvs skull och så. Men har man gjort något som inte stämmer med de lagar vi själva har varit med om att stifta, då får man betala för det.

Sofia Lindgren: Men katalogchefsjobbet då i Södertälje, vilket år var det du började sade du, var det -73, -74 då eller?

Gunilla Carlén: Nej, jag började, -70.

Sofia Lindgren: -70.

Gunilla Carlén: Ja, började jag med det för att, och sedan så kommer det här beslutet då. Och det började röra på sig, och Inger var väldigt vaken och hade jobbat för det som var nytt och hon var road av att prova på. Och var en jättegod administratör, det här har ju med administration att göra, ingenting annat.

Sofia Lindgren: Hur, när fick ni höra talas första gången om att biblioteket skulle datoriseras, att det fanns en plan för det?

Gunilla Carlén: -71, -72 skulle jag kunna tänka mig. Inte fanns en plan, men man började prata, och man, vi visste ingenting eller så där. Det fanns inte så mycket att läsa på eller så.

Sofia Lindgren: Var det Bibliotekstjänst som hörde av sig då?

Gunilla Carlén: Nej, från början var det var nog Inger som kontaktade dem skulle jag kunna tänka mig, lägg märke till att jag var en arbetare i vår herres bibliotek så att, på det planet så fick inte vi vara med. Dit hade, inte stormötena kommit än. Ja, så småningom när det blev dags för beslut, men då var det så långt kommet. Men hon pratade med mig för hon förstod att det var jag som skulle göra det praktiska och jag sade: ”jag stöttar dig helt och hållet, det här …”

Sofia Lindgren: Hur kom det sig att du skulle sköta det här systemet, var det för att du var chefskatalogisatör då?

Gunilla Carlén: Ja, just precis, och överhuvudtaget hade hand om medier och så. Det var ju liksom bara så att det ingick i tjänsten. Jag hade väl haft en chans om jag hade velat, nej, jag tror inte ens att jag kunde tacka nej, jag menar det var liksom bara att försöka, tycker jag.

Sofia Lindgren: Hade du hört talas om andra bibliotek som hade datoriserats tidigare,

och inte då i Sverige utan, jag tänker om ni var medvetna om andra platser?

Gunilla Carlén: Det är klart att jag hade, jag var väl inte helt obildad och jag hade läst på lite. Men alltså jag fördjupade inte mina kunskaper, det måste jag säga. Det hände väl så mycket i mitt eget liv, att jag fick en dotter och jag var ledig då ett halvår och sådant där så att … Nej, jag tog mera det där som det kom. Jag tänkte, det kan inte vara omöjligt att lösa, fast det var säkert övermaga av mig att göra så men jag kände det, det går inte att jämföra med Amerika och ett svenskt halvstort folkbibliotek, ja, det är inte ens samma filosofi, nej. Så jag tror att det var bra att vi skapade vårt eget sätt att jobba, som passade ihop med det som vi hade gjort förut. Det var viktigt att de här som jobbade på katalogen hittade nya uppgifter, kunde bevara det som de var duktiga på. Men några fick bli duktiga på det här nya, till dem hör alltså Birgit[2] som bara förstod med en gång. Bara på en gång!

Sofia Lindgren: Biblioteksassistenten alltså, säger jag för bandspelarens skull.

Gunilla Carlén: Ja. Just det. Alltså hon var jätteduktig, för jag var ju inte alltid där för jag måste gå på möten och jag satt i informationen och jag var inte bara där. Hon var den som blev kittet, eller som höll ihop det.

Sofia Lindgren: Men när det här beslutet då togs i kommunfullmäktige 1975 att BUMS skulle införas på stadsbiblioteket, var Inger Mattsson, bibliotekschefen alltså, var hon inblandad i diskussionerna för att det här skulle genomföras eller var det någonting som man kom fram till i kommunfullmäktige?

Gunilla Carlén: De kom fram dit med Ingers hjälp, hon var jätteduktig på det. Hon hade blivit bibliotekschef som väldigt ung. Alltså den som var biblioteksnämndens dåvarande ordförande Stenbom, han såg vilken flicka han hade framför sig och alltså det måste jag säga att, Södertälje hade aldrig fått det så tidigt om inte Inger hade insett det här. Och hon var påläst, om jag då var lite mera så här att ta livet som det kommer, så var ju hon definitivt påläst.

Sofia Lindgren: När startade den faktiska implementeringen av BUMS hos er?

Gunilla Carlén: Ja, det gick inte med en gång, jag har för mig att vi började sent på hösten och då kom Göran Rosman från Bibliotekstjänst med en massa etiketter, han hade väl en terminal, men vi hade ingen och man hade inte bokbeståndet eller vad jag skall kalla, ja, katalogen på terminaler, man hade dem på mikrokort eller microfiche. Du vet, det var också det här, byta och har du sett en sådan apparat?

Sofia Lindgren: Nej, det har jag inte.

Gunilla Carlén: Kanske är dags att gå och titta på en! Men det var väldigt jobbigt det här med att byta kort och det skulle komma en gång i månaden och ibland så kom de inte, och det måste ha varit jobbigt för dem som satt i informationen. Det var säkert många hårda ord, mellan oss och de som satt i informationen, men vi hade ändå ett lappsystem på nyförvärven så det fanns åtminstone ett alfabetiskt glapp för inköpen.

Sofia Lindgren: Hur, kan du berätta om det?

[2] Birgit Edström arbetade som assistent.

Gunilla Carlén: Ja, jag menar, underlaget för inköpet sparade vi, även när vi hade lagt in det i det här BUMS-systemet, vi tog inte BUMS-systemet som bokföringssäkert, utan vi behöll lapparna. Och det skall man enligt andra lagar också göra så att …

Sofia Lindgren: Ni hade ett parallellt system.

Gunilla Carlén: Ja, det kan man säga, ganska länge. Sedan vet jag att vi i Kalmar satt en röd bock på bakre pärmen för att visa vad som vi var säkra på låg inne i katalogen. Hittade man då en bok med en etikett men utan en röd bock så kollade vi den.

Sofia Lindgren: Hur påbörjade ni arbetet när BUMS kom, vart i samlingarna började ni? Vad hade ni för strategier när ni lade upp arbetet?

Gunilla Carlén: Jag är ju fostrad, inte i det klassifikationssystemet som rådde i övriga folkbibliotekssystem, Stockholms stadsbibliotek hade behållit sitt gamla. Det vill säga med ämnesordsklassifikation så det var plötsligt väldigt modernt igen. Jag var modern! Så att jag fick lära mig det, det hade jag lärt mig tidigare för jag hade haft elever i katalogisering och klassifikation och så där, i Stockholms län. Jag tror att vi började med något ganska enkelt, kan tänka mig att vi inte tog så mycket böcker, inte A,[3] vilket man skulle kunna tänka sig. Jag törs inte svära på det men jag tror att vi, att det var G. Litteratur.

Sofia Lindgren: Ni började, ni utgick alltså ifrån SAB-systemet.

Gunilla Carlén: Och bestånd. Ja, just det, och vi fick inte påverka så mycket, jo vi skickade vår hyllkatalog, det gjorde vi. Hyllkatalog är, skall vi säga, lagerkatalogen. Man hade ett författarkort och på baksidan där kunde man avläsa beståndet i hela systemet så de lådorna skickade vi ned under stort ståhej …

Sofia Lindgren: Ned till?

Gunilla Carlén: Bibliotekstjänst och så kom det etiketter så småningom.

Sofia Lindgren: Så ni skickade ned alltså …

Gunilla Carlén: Ja, för de måste ha alla lådorna, från A till Ö, eftersom de var alfabetiska. Det tog ett tag, så därför så tror jag inte vi kom igång förrän sent på hösten, eller början på året därpå, för det var mycket etiketter som skulle göras. Samtidigt gjorde vi självklart alla nyförvärv, det var väl dåligt organiserat med det här, att etiketter skulle komma och så där, och alla sambindningsböcker hade väl inte etiketter.

Sofia Lindgren: Men hur gjorde ni då med nyförvärven om ni behövde etiketter till dem omgående?

Gunilla Carlén: Ja, endera så ringde vi och sade: ”Nu behövde vi det”, eller så gjorde man en beställning, en kopia av beställningsunderlaget att de här, fem etiketterna, och så. Vi försökte hitta rutiner som var så enkla som möjligt, det begrep jag i alla fall, att skall man datorisera så skall man inte förfina det andra till någon konstart, men man måste ändå ha någon, eftersom vi tyckte att systemet var lite osäkert. Det tyckte vi faktiskt.

Sofia Lindgren: På vilket sätt tyckte ni det var osäkert?

---

[3] Signum A, Allmänt och blandat.

Gunilla Carlén: Jo, för att de där etiketterna kom så småningom och så kunde det stå då: Jönsson, *Den gyllene hästen*, 2/76. När vi öppnade och tittade på baksidan av titelbladet så stod det inte det som det stod på den där etiketten, vi hade tre 79. Och där envisades Göran Rosman genom att säga: ”Det är bara att klistra, det är bara att klistra!” Det tyckte inte vi. Så vi lade ned ganska mycket kolljobb på det. Och jag kan då tänka mig att man har brustit i det, de delegerade ut, att ta fram etiketter, det blev en slags hemmafruarbete alltså. De behövde de inte sitta på Bibliotekstjänst och lägga in, och för en som inte är van vid biblioteksvärlden så spelar det väl ingen roll om det står 2/78 eller 3/79. Det är ingenting som betyder något, men för en katalogperson betyder det någonting.

Sofia Lindgren: Och då, när du säger de här siffrorna, pratar du då om fälten?

Gunilla Carlén: Nej, jag pratar om att det är tredje upplagan och andra upplagan.

Sofia Lindgren: Tredje upplagan, andra upplagan, det är det du försöker …

Gunilla Carlén: Ja, ja just det, för att, det där med att, katalogisera i datorn och sådant, det var fortfarande inte någonting som var aktuellt utan vi katalogiserade på gammal hederligt sätt på en lapp. Det kallar jag för gammalt hederligt sätt. Formatera som det så vackert heter annars, det hade vi inte ens en tanke på att vi skulle göra. Men det var nybörjarfel av även Bibliotekstjänst och de fick säkert betala ganska mycket för sina fel. Och det där med, fakturor och så där, det vet jag var väldigt dimmigt till att börja med. Det var mycket svårt att läsa av fakturan, men det var nybörjarfel hos Bibliotekstjänst också, så det vet jag var krångligt. Nu attesterade inte jag fakturorna. Jag fick ändå bocka av och tala om vilket jag kunde känna igen och så där och det var lite svårt, det minns jag. Men sedan så gjorde vi naturligtvis så att vissa timmar ägnade vi bara åt det här medan efter lunch så gjorde vi vårt vanliga jobb. För att vi drev igenom sådana här rutiner så vi jamsade inte runt med etiketter och böcker hela dagarna utan vi, jobbade koncentrerat. Ja, för att det går inte, och man jobbar dåligt då på slutet. Utan då jobbade vi på förmiddagen när vi var rätt så pigga i huvudet. Och jag, med Birgits kunskap, hon begrep det här jättebra, så fick hon de andra kanslisterna att tycka att det här var ganska roligt, att göra rätt. Jag hoppas att jag bidrog till det också men, jag minns Birgit med stort nöje faktiskt, att hon gjorde så, så att har jag inte jag gjort något annat så fick, Södertälje rätt assistent, för att den gamla som var innan, som säkert hade varit perfekt, hon avgick med pension så tjänsten var precis ledig då. Ja, vad gjorde vi mera …

Sofia Lindgren: Var det, om man skulle kunna ta det från början, hur, vad var det första som skedde med BUMS-implementeringen, kom det någon personal från Bibliotekstjänst upp till er och beskrev hur förloppet skulle se ut?

Gunilla Carlén: Ja, det gjorde de, och sedan så …

Sofia Lindgren: Kunde ni vara med där och, och påverka på hur ni ville att förloppet skulle se ut?

Gunilla Carlén: Ja, där var det lite svårt, jag menar, de tyckte att de visste, men vi visste också. I det stora hela så gjorde vi väl som de hade tänkt sig, vi skickade hyllkatalogen och sådär, men vi var rätt griniga på det här med uppgifterna som stod på etiketten och sådär.

Sofia Lindgren: Blev det merarbete då?

Gunilla Carlén: Det blev jättemycket merarbete, självklart. Jag menar, de fick ned en katalog som, ögonblick X kanske hade varit riktig, men efter två X så var den fel. Jag menar, böcker har ett liv. Det var massor med fel i katalogen också, böcker har fullkomligt försvunnit. Ja, alla möjliga, ja det här med böcker händer det alltid saker så jag menar, de felen uppstod också som inte Bibliotekstjänst kunde rå för.

Sofia Lindgren: Det måste ha blivit en uppdatering av eran katalog?

Gunilla Carlén: Ja, så att när man väl hade satt i etiketter i alla böcker då var faktiskt beståndet ganska riktigt, vilket det aldrig hade varit. Det hävdar jag med emfas. Jag har inte någon slags övertro på gammaldags förvärvskatalog, nej! Det tycker jag var bra, man fick ordning och reda. Fast, det som var svårt var bland annat all periodika, alltså årsböcker och annat. Det hade de liksom inte hunnit med på Bibliotekstjänst, men de arbetade parallellt med de här problemen, när de som katalogiserade då, vart efter de stötte på periodikor så lade de in poster och årgångar och så. Men det stora handikappet var att vi inte hade någon egen terminal, vi kunde alltså inte gå in i stora datorn och kolla. Det kunde bara Göran och han var inte bibliotekarie, han var ju civilingenjör.

Sofia Lindgren: Så du fick aldrig gå in i posterna och säga att: ”Det här måste ändras.”

Gunilla Carlén: Nej, vi fick skriva. Ja så småningom kunde vi alltså, när det kom på mikrokort så kunde vi göra det, och där vi kände oss osäkra så kom Signe[4] in i bilden. Alltså där vi kände att …

Sofia Lindgren: Signe var alltså katalogisatör, vid Södertälje [stadsbibliotek].

Gunilla Carlén: Ja, plus att hon hade några informationstimmar, om hon hade det, nej, jag tror inte ens hon hade det. Inga[5] hade det inte, så det var de som var de här uppenbara katalogmänniskorna på det sättet medan jag skulle vara någon slags sammanfattning av inköp, katalog, klassifikation och rutiner, ja, som en ledande tjänst är då. Man blir aldrig duktig på någonting egentligen.

Sofia Lindgren: Men du fick aldrig sitta vid terminalen då och gå in, och ändra?

Gunilla Carlén: Nej nej, det var inte frågan om det. Utan då tittade vi på mikrokortet och sedan antecknade Signe och sedan så skrev hon med rött det som var fel och så skrev det riktiga bredvid och skickade ned.

Sofia Lindgren: Skickade ned till Bibliotekstjänst i Lund?

Gunilla Carlén: Ja, just, så vi kunde inte göra någonting själva och det, det är klart att vi insåg att så borde man göra, men systemet var inte moget för det och låta oss eller vem som helst rota i det där.

Sofia Lindgren: Vad gjorde Göran Rosman då, som var utsänd från Bibliotekstjänst i Södertälje?

Gunilla Carlén: Ja han skulle se till att vi klistrade och blev färdiga och vi kunde ställa frågor och så där, han var jättetrevlig, jättesnäll och alltihopa det där, men han var ingen katalogmänniska. Han var inte bibliotekarie. Han var ju civilingenjör. Jag vet inte om vi

[4] Signe Alf, katalogisatör vid Södertälje stadsbibliotek.
[5] Inga Hogling.

knäckte honom som sagt för han blev ju präst sedan på äldre dagar. Nej, jag bara skojade. Men jag tyckte att Bibliotekstjänst för det mesta ställde upp och så småningom blev det ju så att, jag tappar namn, han som blev chef för katalogiseringen, hade jobbat i Södertälje och jag kunde alltid ringa till honom.

Sofia Lindgren: Alltså chef för katalogiseringen i Lund, på Bibliotekstjänst? Där hade han hamnat?

Gunilla Carlén: Ja, just det, och det var jättebra, vägarna från Hall till katalogen kan gå på olika sätt men så småningom ringde jag alltid till honom och i Kalmar gjorde jag det alltid, så att vi fick det som vi ville ha det och så där. I Kalmar däremot hade vi terminal, så när jag och assistenten, åkte ut så fick vi till och med ha en bärbar och det var väldans fint att ha bärbar.

Sofia Lindgren: Men det här är alltså senare på 80-talet när du började i Kalmar?

Gunilla Carlén: Kalmar, ja. Men vi hade ingenting som, så…

Sofia Lindgren: Men i Södertälje, fanns det, vad hade ni för något verktyg då kvar, sedan …

Gunilla Carlén: Huvudet.

Sofia Lindgren: Det var huvudet som …

Gunilla Carlén: Vi hade alltså inga terminaler, vi hade mikrokorten som kom tidigast fyra veckor efter förvärvet då, och sedan gick det ett glapp där innan det kom nya mikrokort. Så vi levde i någon slags, ja, jag förstår inte…

Sofia Lindgren: Men då var ni tvungna att ha ett manuellt utlåningssystem på nyförvärven …

Gunilla Carlén: Ja.

Sofia Lindgren: … eller var det så att ni väntade med att låna ut dem tills …

Gunilla Carlén: Nej, nej de lånades ut manuellt. För att vi kunde inte ha både och eftersom alla böcker på öppen hylla inte var uppdaterade, utan det var manuellt, alltså det gamla … Alltså, jag får nog gå på någon sådan här kurs, minneskurs.

Sofia Lindgren: Jag tycker att det, att minnet verkar fungera.

Gunilla Carlén: Ja men, det finns en term för det här med att skriva på kort och sedan ställa i ”hmhmhm”-system … du som har läst bibliotekshistoria [skratt] …

Sofia Lindgren: Nej, inte mycket.

Gunilla Carlén: Ja, för det har jag jobbat i ett halvår på, det gjorde jag innan, när jag hade provat ett halvt år om jag skulle få komma in på biblioteksskolan. Då jobbade jag ett halvår som bibliotekskanslist och det var nyttigt det. Det skulle alla blivande bibliotekarier göra, tycker jag. Ja men tänk dig de här stackars tjejerna som hade gått på universitetet och läst religionshistoria och litteraturvetenskap, komma ut i skogen i norrland och skulle plötsligt göra allting, hade överhuvudtaget inte sysslat med administration, arma

barn.

Sofia Lindgren: Hur länge arbetade du då med Göran Rosman till exempel, hur länge var han ute hos er från Bibliotekstjänst?

Gunilla Carlén: Ja, första året egentligen så att vi kom igång, sedan så fick vi använda telefonen, eller brev då.

Sofia Lindgren: Men han var på plats då, hela tiden?

Gunilla Carlén: Nej, inte hela tiden, han for till andra ställen också, så vi samlade undringar i en låda eller, ja, men mycket löste vi själva och vi ringde ju till Bibliotekstjänst och så där så att. Och det var någon slags idyll på något sätt.

Sofia Lindgren: Hur menar du då?

Gunilla Carlén: Jo, jag menar, det var mycket mera låst sedan när Kalmar började uppdatera då hade Bibliotekstjänst fått rutiner och de kunde mycket mera, många fler på Bibliotekstjänst var uppövade och injobbade så att det gick mycket smidigare och det var lättare att lösa ett problem. Vi löste problemen, självklart, men det har väl lite också kanske, vi var väl ungefär lika gamla hela bunten och de som av olika skäl inte deltog i det här dataarbetet på katalogen av olika skäl, de var lite äldre eller lite yngre men vi var ungefär lika gamla allihopa så vi drevs väl av samma anda att vi skulle göra ett bra jobb. Det lyckades Birgit och jag i alla fall med.

Sofia Lindgren: Har du haft några teknikintressen, skulle du säga?

Gunilla Carlén: Nej, av mina nära och kära kallas jag för teknisk idiot. Jag kan använda mig av biblioteksteknik, självklart, men apparater tycker jag inte om egentligen, jag måste öva mig liksom. Det var därför jag inte fick igång min [dator], jag har bara en bärbar dator, så att jag kunde skicka till dig, för att jag är egentligen teknikointresserad. Men jag inser nyttan av att ha ett datoriserat bibliotek och jag är rätt så petig med poster och sådant men tekniken är för mig ointressant, men jag kan alltså formulera krav.

Sofia Lindgren: De som var med och arbetade i det här projektet tillsammans med dig, var det särskilt teknikintresserade personer där eller skulle du säga att det var ett urval av de vanliga bibliotekarierna bara vid biblioteket eller hade man tänkt igenom på något särskilt sätt när man satte igång gruppen? Eller var det bara katalogavdelningen?

Gunilla Carlén: Det var Weit Geson Berg heter han som var i Hovsjö, han var inblandad. Så småningom blev alla bibliotekarier, i alla fall filialföreståndarna, som råkade vara män utom på ett ställe, och de var väl lite intresserade av det här med datateknik. Och Weit tror jag var intresserad av det och han gjorde ett bra jobb där uppe hos sig. Han hade den här nya filialen i Hovsjö och så var det en man som jobbade i Ronna-filialen. Men de kom lite efter för vi kunde, vi mäktade liksom inte att vara borta från katalogen och hjälpa till. Jag vet inte hur det är nu, men på den tiden så var filialerna ganska belastade. Södertälje är sig likt, det var väldigt mycket barn och så, att de hade det jobbigt och mycket öppet.

Sofia Lindgren: Men du menar att ni kunde inte åka och …

Gunilla Carlén: Inte samtidigt. För det gällde att kunna jobba undan, faktiskt. Det är

som allt biblioteksarbete, det gäller att knäcka rutinerna. Det funderade jag mycket på liksom vilka avdelningar man skulle ta först, och allt det här med katalogregler och klassifikation det tycker jag är arbetsinstrument alltså. Och det begrep jag faktiskt från början att nu måste vi bestämma oss, jo det gjorde jag i förväg, eller initierade i alla fall, bestämde vilka hyllsignaturer vi skulle ha.

Sofia Lindgren: Du menar i samband med BUMS så bestämde du det?

Gunilla Carlén: Ja, för att, det är en datorbaserad katalog och står det Ugh som hyllsignatur så kommer det ut en etikett med Ugh, det jobbade vi ganska mycket med också, vi hade alltså bestämt …

Sofia Lindgren: Hur såg det ut tidigare då menar du alltså, vad var det du gjorde för skillnad.

Gunilla Carlén: Jo men alltså, sambindningen hade sina hyllsignaturer som man, mer eller mindre använde …

Sofia Lindgren: Alltså BTJ?

Gunilla Carlén: BTJ ja, men man hade, jag hade faktiskt börjat grumsa om det innan, för att det var väldigt vanligt att man satt och skrapade på [böckerna]. Man hade bara Ug, då kunde man inte ha böcker med Ugh, och det sade jag det kan vi inte sitta och göra, vi kan inte sitta och skrapa bokstäver.

Sofia Lindgren: Så era, de [signum] stämde ju inte överens alltså?

Gunilla Carlén: Nej, de stämde inte, då fick vi en gång för alla, inte en gång, men vi fick bestämma oss innan vi började uppdatera, de här hyllsignaturerna skall vi ha. Om det sedan betyder vissa utbyggda, det betyder också att det var mycket sådant här jobb som måste göras med att ändra hyllsignaturer, eller, ryggsignaturerna måste ändras. Det var det mycket jobb med.

Sofia Lindgren: Så ni fick alltså ändra på de befintliga böckerna i biblioteket, så att det skulle stämma överens med BTJ:s?

Gunilla Carlén: Ja, för att vi hade bestämt oss, oftast så stämde det. En del hade vi längre beroende på att kanske för att vi låg i Sörmland och ja, jag menar det finns många skäl varför man har olika hyllsignaturer och sådant. Det var ett petjobb, och det var mycket med det att göra faktiskt.

Sofia Lindgren: Hade ni, fick ni några erfarenhetsutbyten med Göteborg till exempel och Gunnel Atterfelt?

Gunilla Carlén: Vi var inte ens där och tittade faktiskt. Det fanns sådant här BUMS-användarmöte.

Sofia Lindgren: Ja, hur såg de ut?

Gunilla Carlén: Då var det alltså representanter från de här BUMS-biblioteken som träffades i ett par dagar tror jag, nere i Lund och det var väldigt bra för då tog vi upp problem och vi muttrade och skällde tillsammans och så där.

Sofia Lindgren: Hur ofta skedde de här mötena?

Gunilla Carlén: Ja i början var det ganska ofta, jag skulle kunna tänka mig att det var två gånger om året men sedan blev det bara en gång. Men vi ringde till varandra och sade: ”Nu tycker vi att det här är så här, tycker inte ni att”, eller hon [Gunnel Atterfelt] kunde ringa till oss och så.

Sofia Lindgren: Frågade ni varandra om råd också?

Gunilla Carlén: Ja, självklart, och Gunnel …

Sofia Lindgren: Minns du några fler bibliotek som var med i det här nätverket då, som ni ringde till?

Gunilla Carlén: Nej, ibland kunde jag ringa till Malmö faktiskt för att de kom in sent, men de hade en sådan fruktansvärt duktig inköps- och katalogchef där.

Sofia Lindgren: Men det var Gunnel som var …

Gunilla Carlén: Ja, hon var duktig på det här med datorer, hon är den här maskinmänniskan, hon är ju intelligent på det sättet. Säkert matematiker någonstans och sådant där tror jag. Jag vet ingenting om henne men jag tror att hon är mer åt naturvetarhållet. Jag skulle kunna tänka mig det, men jag har aldrig frågat eller undrat men jag fick det intrycket. Jag undrar om det var Luleå … för hon som var kataloganSvarig hade jobbat på Stockholms stadsbibliotek, hon är död numera. Undrar om inte Luleå var rätt så tidiga för hon var också väldigt duktig. Hon hade alltså jobbat på Stockholms stadsbibliotek på katalogavdelningen där, och flyttade sedan till Luleå och blev kataloganSvarig, fast formellt hade hon en sådan här, ja, man gjorde bibliotekarietjänster där man fick mindre betalt för man formellt inte var bibliotekarie, det var likadant med Inga Hogling. Men jag menar man kan vara jätteduktig fast man inte har den formella skolan. Man kan vara duktig i det, och det var den här personen. Undrar om inte de var ganska tidiga? Jo, de var tidiga, Luleå, det kommer jag ihåg, för hon och jag kände varandra sedan gammalt.

Sofia Lindgren: Vilka tycker du var de största problemen, om man skall kalla det problem, men svårigheterna med BUMS?

Gunilla Carlén: Ja det var det att man aldrig fick den aktuella katalogen, den kom fyra veckor för sent, var ett glapp där. Det var jobbigt att jobba informationen. Bland annat så cirkulerade vi på lördagarna, så var fjärde lördag var man på huvudbiblioteket och så var man på filialerna. Jobbade man då inte centralt så hade man inte samma översikt över vad det kom för nya böcker och sådant där, så det var jättejobbigt att sitta där på microfichen och hitta och så där, och sen skall man i den där lappkatalogen, det tyckte jag var det största. Och att man inte själv kunde gå in i databasen, det tycker jag. För att man kunde alltså med sitt eget arbete ha undanröjt ganska mycket saker som blev svårigheter för att man inte hade arbetsredskapet, sedan när man blev direktkopplad då blev det mycket bättre. Men det var roligt på något sätt.

Sofia Lindgren: När blev det aktuellt med att man fick terminaler då till Södertälje då, till exempel? Var det efter din tid?

Gunilla Carlén: Ja, det var efter min tid.

Sofia Lindgren: Och du slutade där 1981, så det kom först senare in i bilden att man kunde faktiskt vara interaktiv direkt?

Gunilla Carlén: Ja, det var så i Södertälje, tyvärr måste jag säga. Jag var inte kvar då, men där tillät man inte gymnasiebibliotekarier att gå in och ändra i katalogerna och sådant där. Men det får vi ta som lokala problem. Det fanns någon någonstans i systemet som inte ville släppa till, och det finns i alla system och alla bibliotek och alla arbetsplatser, någon som sitter och häckar på någon speciell kunskap som den inte vill släppa ifrån sig. Men det har ändrat på sig så att nu vet jag att man får det. Jag har alltid varit mycket för att använda katalogen som ett arbetsredskap, alltså förbättra poster, lägga ämnesord och i mitt fall då efter vad eleverna frågade efter. Vilket Bibliotekstjänst inte alltid gjorde eller gör , för att de måste någonstans sätta stopp, de kan inte göra allting vad de tycker in absurdum. De måste hitta någon slags medelväg som passar de flesta bibliotek. Medan sjukhusbibliotek kanske har sina önskemål, gymnasiebiblioteken på grund av de önskemål som finns där har sina behov av att sätta ämnesord och så. Det har bättrat sig vet jag, och jag menar, bibliotekarier yngre än jag som var fostrade mera i datateknikens värld insåg detta också väldigt tidigt. Så att det kunde man märka från 80-talet och framåt, en väldig ökning av det här, för det där med klassifikation och katalogisering, det var mossigt tyckte de flesta. Jag har aldrig tyckt att det var mossigt, det är arbetsredskap, ingenting annat. Sedan får de tycka att det är mossigt eller inte, jag tycker man skall använda huvudet och de redskap som finns. Det blev mycket bättre så att man kunde få mera individuell katalog än vad det var, om du tar de här första microfiche-katalogerna som Bibliotekstjänst basade för och som man fick acceptera som det var, förstår du? För man hade inte så mycket. Nu upptäckte Signe saker och ting på de nya posterna men det var de gamla posterna som vi märkte också att det var tokigt. Det hon upptäckte det ändrade hon. För jag sade att Signe var den här katalogmänniskan. Och det var hennes jobb, jag tror att det här med klassifikation och hyllsignaturer som jag tycker är viktigt, det fick större betydelse. Jag är inte här för att jag tycker att hyllsignaturer är lyckan i livet, det är för att jag skall betjäna allmänheten. Det skall vara så lätt som möjligt att hitta i ett bibliotek. Och vad har du för redskap, ja inte en massa skyltar hit och dit, utan böckerna skall vara märkta så att du kan hitta dem direkt och det, det tycker jag är en förtjänst att datorisering har …

Sofia Lindgren: Du nämnde också fördelarna tidigare med att ni fick en slags uppdatering i beståndet.

Gunilla Carlén: Ja, det var jättebra.

Sofia Lindgren: Att ni fick en överblick som ni inte hade tidigare över vilka poster som faktiskt hade ett medium.

Gunilla Carlén: Ja, just det, så var det.

Sofia Lindgren: Ja, är det några andra saker som du kom att tänka på som BUMS ändå förde med sig och själva, kanske inte bara BUMS då, utan datoriseringen överhuvudtaget som du känner att det var positiva aspekter av det hela?

Gunilla Carlén: Alltså det, men vi får gå så långt fram så vi kommer in på 80-talet med terminaler?

Sofia Lindgren: Ja, vi får komma fram till terminalerna [skratt]. Nämen, det är intressant så kan du berätta om kanske användarnas erfarenheter i slutändan av datoriseringen,

för den lär komma in då?

Gunilla Carlén: Ja, just det, för mikrokorten var ett elände för både oss, vi begrep väl något, men låntagarna, vilket håll skulle man lägga det där kortet så man skulle få rättvänd bild när man använder den här släden fram och tillbaka och vilket kort skulle man ta och, där stod det alfabetiskt och där stod det …

Sofia Lindgren: Jag måste bara fråga då, hur, vilken tidsperiod användes mikrokorten då på det sättet skulle du säga?

Gunilla Carlén: Ja, 70-talet.

Sofia Lindgren: 70-talet.

Gunilla Carlén: Ja, för att, jag liksom har en, nej men vi hade inte terminaler i Södertälje, vi hade mikrokort … Vi blev rätt så duktiga på att använda det naturligtvis, för det var ju det vi hade, men det var inte lätt för låntagarna.

Sofia Lindgren: Nej.

Gunilla Carlén: Det var inte, låntagarvänligt, det var det inte. Det blev det sedan när det blev offentliga terminaler, det tycker jag nog. Fast det kan väl ha sina svårigheter det också.

Sofia Lindgren: Vilka svårigheter skulle det kunna ha?

Gunilla Carlén: Ja, jag menar, du har det här, det fanns någon slags åldersgräns för vem som använder terminal, den har naturligtvis suddats ut mer och mer, men i början…

Sofia Lindgren: Bestämde man en, gräns?

Gunilla Carlén: Nej, nej, jag menar alltså att, människor ville inte gå fram till en terminal och skriva en fråga men en 13-åring gjorde det, jättenyfiken, jättelajbans och alltihopa. Säkert en 25-åring också. Medan en 50-åring gjorde det med större tveksamhet och definitivt inte en 65-åring, för att vi hade inte levt i ett sådant datoriserat samhälle och jag tror inte att 65-åringarna rusar fram till katalogen nu heller men det är min privata uppfattning. Jag tror heller inte att de frågar mer, de frågar nog mindre. Ja, nu har jag inte varit inne på, huvudbiblioteket här, jag går på mindre bibliotek. Jag vet inte, det får du faktiskt fråga unga bibliotekarier.

Sofia Lindgren: Men, när, du var i Kalmar då kom terminaler?

Gunilla Carlén: Då fick vi i alla fall, när vi, vi fick åtminstone två, en bärbar …

Sofia Lindgren: Vilket år var det, kommer du ihåg det?

Gunilla Carlén: Vad kunde det ha varit, -86, det var … gud vad svårt. Måste ha varit början på 80-talet för att man byggde ett nytt bibliotek, ett nytt hus alltså. Och då skulle det vara färdigt så vi jobbade faktiskt under tidspress. Jag kom dit -81, det började nog ganska omgående.

Sofia Lindgren: Datoriseringen?

Gunilla Carlén: Datoriseringen, för då visste de att jag hade gjort det vad, eller ja, Rune[6] visste det.

Sofia Lindgren: Var det därför du blev anställd?

Gunilla Carlén: Det kan man väl tänka sig, ja. Plus att jag hade varit katalogchef förut. Kalmar på den tiden var ett av Sveriges bättre bibliotek, oerhört duktiga bibliotekarier i informationen och sådant där så att det var roligt att jobba där. Första kvällen när jag var alldeles ny så fick jag lösa en fråga i en bibliografi, det hade jag inte gjort på alla år i Södertälje, jag fick inte sådana frågor. Med det vill jag säga att det var ett helt annat bibliotek. Bokbestånden och sådant går inte att jämföra. Inte heller kanske låntagarfrågor alltid. Men vi började ganska, var det -84?

Sofia Lindgren: Och då kom de här terminalerna i anslutning till det ganska …

Gunilla Carlén: Ganska snabbt fast vi fick inga i informationen, vi hade mikrokort till att börja med, faktiskt.

Sofia Lindgren: Det hade ni i Kalmar?

Gunilla Carlén: Ja, men sedan så var det en fråga om hur dyrt det var att köpa terminaler, men det insåg man att de måste ha så när det var uppdaterat så kom det. För att då var beståndet inne.

Sofia Lindgren: Kan du, ja, nämna någonting om användarnas upplevelser tror du, kring de här terminalerna då i början? Du nämnde att de yngre kanske var mer …

Gunilla Carlén: Ja, jo men, det var alltså de yngre som genast använde dem och de ville ha ännu bättre, de ville kunna gå ut på Internet och använda den mycket mer än bara till det …

Sofia Lindgren: Men det är långt senare, jag tänkte kring 1986.

Gunilla Carlén: Ja, just det. Nej, men det var de yngre som gjorde det. Så kunde man visa men de sade: ”äh, gör du det där istället”. Men det är en viss omställning också, vi som var fostrade på den gamla tiden. Men jag tyckte alltid datorer var jättebra, det tycker jag faktiskt, tycker det är rätt så lajbans, fast jag kan ingenting om datorer som sådant. Inga dataspråk kan jag heller. Men jag tror att jag kan det där med bibliotek och låntagare.

Sofia Lindgren: Hur skulle du, om vi går tillbaka till Södertälje stadsbibliotek, stämningen bland personalen kring hela det här BUMS-systemet, skulle du kunna sammanfatta det? Hur folk upplevde det i hela implementeringen och arbetet kring det.

Gunilla Carlén: Det fanns två tydliga grupper, jag menar de här som då tog det som en politisk fråga, för det låg i 70-talet, det här med politik i biblioteken, det var väldigt mycket sådant. Då var det ganska många i Södertälje faktiskt. För att nu vara riktigt jäklig och det kan jag kosta på mig: De som var bibliotekarier, bibliotekarier understryket, de insåg att det här var något bra, att det var inte frågan om ideologier. Det var frågan om att skaffa ett system som var låntagarvänligt och snabbt och så vidare. Så att det tog väl några år innan, jag tror att det där släppte så småningom när man såg att det var bra. Man var liksom lite rädd för det där med datorer och när det gick tokigt så sade man: ”Ja, vad var

[6] Rune Arnling, länsbibliotekarie.

det vi sa" och sådär. Men jag tror att det var mera rädsla och någon slags grupptänkande. Det är väl lätt att man har behov av gruppen, det är inte så lätt att stå för en åsikt, att vara ensam. Det är inte så lätt i några sammanhang.

Sofia Lindgren: Jag tänker på registreringen av användarna, skedde det i det här BUMS-systemet i en tidig fas att man registrerade låntagare och lånekort till exempel?

Gunilla Carlén: Ja, man började nog rätt så snabbt eftersom uppe i Hovsjö skulle man ha utlåningen med en gång och där var förvärven helt datorbaserade. Och det drevs ganska långt det här med Datainspektionen och alltihopa det här …

Sofia Lindgren: Var det då en levande diskussion om det här med integritet bland bibliotekarierna, tänker jag?

Gunilla Carlén: Ja, det var det. Det enda tillfället man kan gå in och titta det är när man har böcker hemma och det var bara att lära sig att säga att: "Nej, det här kan inte jag, det vet inte jag hur man gör och sådant". Det var bara liksom att lära sig det om man fick frågan. Jag menar, både Södertälje och Kalmar är ju små städer, det är intressant att veta vad kommunalrådet läser på sommaren och sådär, du vet.

Sofia Lindgren: Du menar att folk kom och frågade om olika personer?

Gunilla Carlén: Nej, pressen.

Sofia Lindgren: Pressen ringde och frågade?

Gunilla Carlén: Ja, oh ja, det var ofta i Kalmar bland annat. Och så länge man lånade ut på kort så kunde man inte säga någonting, men de visste det men vi försökte och så kopplade vi dem vidare till chefspersoner, artigt då, vi tog inte det. Det var ganska … jag tror att det var det var väl Göteborg som drev det till, om inte regeringsrätten i alla fall till kammarrätten.

Sofia Lindgren: Nu i förra året?

Gunilla Carlén: Nej, inte förra året, nej tidigt. Undrar om de inte gjorde det på 90-talet.

Sofia Lindgren: För jag vet att de förra året i Göteborg drev att man inte skall kunna få gå in på, så att säga transaktionshistoriken på låntagare specifikt och se var den har lånat tidigare och när den har lämnat tillbaka ett lån till exempel. Det får inte alla bibliotekarier vid bibliotek längre göra.

Gunilla Carlén: Nej men det var ju bra.

Sofia Lindgren: Så att det finns, jag vet att i Uppsala på Carolinabiblioteket så har man delat ut det till, ja, ansvarig för lån och en annan person och de är de enda som har rätt att gå in och titta på de funktionerna.

Gunilla Carlén: Ja, men det är det här som jag säger med öppna lån då, men det var liksom inte uppgjort, eller man hade inte tagit tillräckligt hårt i den problematiken, men det var bra, men så sent av Göteborg?.

Sofia Lindgren: Men det har blivit ett sådant här prejudicerande kan man säga, det är det biblioteket som har börjat följa det men det har inte varit helt stängt förut att man

kan …

Gunilla Carlén: Nej.

Sofia Lindgren: … för det har varit nyttoskäl såklart att man skall kunna gå in och se vad som har hänt med en bok så att man vet, ”jaha, men den här låntagaren har haft den, den har inte kommit tillbaka, då vet jag.”

Gunilla Carlén: Nej, och det bara vet jag att de gjorde i lånedisken.

Sofia Lindgren: Precis.

Gunilla Carlén: Och det var liksom inte rätta stället, tycker jag för den är för offentlig. Jag menar okej, men det kan stå någon där bredvid och lyssna som inte skall höra. ”Jaså, lånade bara böcker om … jaha, och de är så sena, undrar vad han har gjort med dem och …”, nej, så det tycker jag var ett fall framåt. Men, jag undrar om inte Göteborg höll på med någonting redan på 90-talet, för att vi gjorde då, jag tror att många talade om att man inte behövde lämna de fyra sista siffrorna, personnumret. Det är ett sätt att komma undan, men idag tror jag inte folk eller låntagare funderar så mycket på sådant.

Sofia Lindgren: Jag tror det fortfarande är aktuellt med integritet i alla fall och registrering är sådant som folk brukar vara intresserade av.

Gunilla Carlén: Ja, ja.

Sofia Lindgren: Men hur upplevde du att uppdelningen skedde utav folkbiblioteken och forskningsbibliotekens datorisering, alltså att man hade olika system? Att LIBRIS byggdes upp på sitt vis och …

Gunilla Carlén: Anser jag vara en stor dumhet, att man gjorde två databaser. Man skulle alltså ha gått ihop, och haft en enda stor databas.

Sofia Lindgren: Var du …

Gunilla Carlén: Med KB som alltså …

Sofia Lindgren: Fanns det några diskussioner då när du arbetade kring det här?

Gunilla Carlén: Ja, jag blev intervjuad av någon som höll på med det, i alla fall. Vi kom inte åt KB:s heller. Så att jag tyckte att man lade ut dubbla pengar. Fortfarande, usch jag är nog penninggalen, [skratt] ja men man gjorde dubbelarbete, faktiskt. Många var samma böcker och så gjorde man en [katalog] med lite högre katalogisering och en med lite lägre. Nej, det tycker jag nog var dumt, men det kanske inte är dumt, jag har inte följt med det idag.

Sofia Lindgren: Jag tänkte mer bara på om det var en, en diskussion som pågick när ni …

Gunilla Carlén: Ja, det gjorde det, fast jag kan inte säga att vi diskuterade på biblioteket.

Sofia Lindgren: Det gjorde ni inte.

Gunilla Carlén: Utan det var, det var väl mer några stycken som funderade över det här

och särskilt de som sysslade med fjärrlån och så, det kan man tänka sig att vi gjorde. Men inte så att vi drev det, vi tyckte väl mera att det var lite underligt. Men det är så när två tuppar skall härja i samma korg så får de oftast inte plats.

Sofia Lindgren: Jag frågade ju tidigare om du, mindes eller hade hört talas om när bibliotek började datoriseras. Så där i början, hörde du talas om någonting om hur man då gjorde i utlandet eller, var det någonting som …

Gunilla Carlén: Ja, jag hörde inte så mycket av det här med uppdatering utan snarare sökande av information, att den underlättades väldigt och det insåg jag ganska snabbt att, det var ju egentligen den delen av det här systemet som är det intressanta, det andra är handarbete. Ursäkta, men jo, det är rutinarbete. Så det är klart det måste göras och sedan göras i fortsättningen också men nyttan är det som är det viktiga och det är att information kan lätt nås och den kan nås av många fler, du kan faktiskt numera sitta hemma och slå i stadsbibliotekets katalog och reservera och vad du kan göra. Och det är otroligt. Fast jag vill ju inte att biblioteken skall läggas ned och bara vara bokmagasin, det vill jag inte. Det var nog hellre det som jag fäste och läste artiklar om och så.

Sofia Lindgren: Du menar med olika söksystem som kanske kom fram?

Gunilla Carlén: Ja, just det. Och liksom hur man kunde få då publiken att kanske få dem att söka mycket mer själva och så. För risken är ju, även när bibliotekarier gör ett system, att de glömmer bort att fru Pettersson som kommer där, hon är inte biblioteksmänniska, hon är fru Pettersson som vill ha reda på om den boken finns eller om det finns någonting om virkning. Förstår du, och det tror jag är farligt med många system, jag brukar roa mig med att titta, gå ut på Internet och det kan jag göra när jag sitter hemma, och en del är faktiskt inte sökvänligt, det är inte särskilt pedagogiskt. Nu pratar jag inte om bibliotekskatalogen, jag pratar överhuvudtaget om informationssökning.

Sofia Lindgren: Du menar olika sökverktyg?

Gunilla Carlén: Ja, just det, att en del inte är så där speciellt lätt att begripa sig på. Det är plottrigt och det är mycket färger och så där så att det, det är möjligt att man kanske kunde … Jag vet inte, bibliotekskatalogerna har nog kommit så långt de kan, det tror jag. Men jag har liksom släppt mitt kunnande och tycker att jag klarar mig, jag hittar mina böcker och, och så. Nu är det dags för andra att tänka, men jag tror att det datorbaserade biblioteket är bra för unga människor. Jag tror att man kan få unga människor att använda boken, dels som en kunskapskälla och få dem att läsa *Det går an*, kanske. Jag var och såg den i lördags nämligen. Jag är ju kanske sådan där lite blåögd, men jag tycker alltså synd om barn som inte upptäcker boken som en kunskapskälla och en glädjekälla. Där tror jag datorerna kan hjälpa till, dels för att man till exempel nu kan se, om man slår upp så kan man se framsidan på en bok ja, i katalogen. Man måste inte gå till bibblan för att hitta, det är det gamla klassiska sättet att lura låntagare att låna, det är att visa framsidan. Men nu kan du hitta den i katalogen och så här, du kan till och med hitta omdömen om en bok eller en kortrecension och så. Nu vet jag ingenting, eller väldigt lite om utbildningen, men jag tror att bibliotekarier, jag tror att man inte skall fastna bakom skärmen, det tror jag inte.

Sofia Lindgren: Om vi går tillbaka, också ditt arbete där i Kalmar, som du började 1981, för då arbetade du med datoriseringen där också?

Gunilla Carlén: Plus att jag var informationsbibliotekarie, yes.

Sofia Lindgren: Vad upplevde du för skillnader då när man implementerade systemet i Kalmar jämfört med Södertälje, det är 10 år senare nästan, blir det väl?

Gunilla Carlén: Lätt som en plätt skulle jag vilja säga, det var bara mängden som var jobbig. Sedan att det ändå, jag sade det att de hade lagt ihop två bibliotek, ett länsbibliotek och ett annat och kört ut ett antal etiketter och det visade sig att Kalmar hade många äldre titlar som inte var med där så vi fick liksom jobba lite så också. Men det var ju lätt som en plätt, tyckte jag, fast de andra som inte hade varit med [tidigare] tyckte väl att det var lite jobbigt, men vadå …

Sofia Lindgren: Var det några nya fall av svårigheter som du märkte i den här datoriseringen?

Gunilla Carlén: Nej, svårigheterna hade ju lite undanröjts i och med att det fanns terminaler som man själv kunde kolla och det gick snabbt att beställa etiketter, det man behövde. Vi kunde ta med oss den här bärbara terminalen ut på landet eller på filialerna utanför staden och det gick snabbt och få det uppdaterat och de flesta var faktiskt då väldigt intresserade, oavsett om man var assistent eller bibliotekarie, och det visade sig att bibliotekarierna blev roade av det här och tyckte att det var roligt att få ordning och reda och insåg väl liksom att ”äntligen så vet jag ungefär vad jag har och inte bara det här som jag trodde att jag hade i kortkatalogen”. Så att det var en helt annan stämning.

Sofia Lindgren: En annan tid.

Gunilla Carlén: En annan tid, ja verkligen, fast det inte hade gått så många år. Men vi får väl säga det att vi som var tidiga kanske möjligtvis gjorde lite PR, jag vet inte, men systemet blev bättre. Bibliotekstjänst körde nog ner ganska mycket mer pengar då i början. Men felet, vad jag har förstått fast jag har liksom släppt det där, var att man inte lade in det i, men man kan gå från burken till LIBRIS ganska lätt, eller hur? Det kanske du vet någonting om?

Sofia Lindgren: Ja, nu har man ett samsystem.

Gunilla Carlén: Ja, så att det.

Sofia Lindgren: Ja, vi börjar väl komma till ett avslut där helt enkelt i intervjun, är det något som du vill tillägga så där som har med datoriseringen att göra eller förändringen i bibliotekariens yrkesroll på grund av datoriseringen eller någonting som du känner att vi inte har gått in på?

Gunilla Carlén: Nja jag försökte säga då det där med, ämnesordsklassifikation, alltså ämnesordklass, eller katalogisering att det betyder ganska mycket, att man blev ganska duktig i informationen. Eftersom man kunde lägga till ämnesord och så och inte måste slå i en massa listor och sådant, det tyckte jag var ett fall framåt. Alltså, att ja ”plingeling, jaha, det där om Blekinge ja” … förstår du?

Sofia Lindgren: Alltså att man fick lägga in själv …?

Gunilla Carlén: Ja, dels så gjorde Sambindningen det, eller burken det, men att man kunde bygga ut det där också mycket mer och så, det tycker jag var en kollosal förbättring alltså.

Sofia Lindgren: Att man fick friare händer och sådär?

Gunilla Carlén: Ja och inte bara måste gå på bibliotek, för det var de ganska petiga med i början då, att det skulle vara som Bibliotekstjänst hade bestämt. Men det är släppt för länge sedan att man …

Sofia Lindgren: Man kan fritt lägga in ämnesorden som man tycker passar?

Gunilla Carlén: Fritt och fritt men, det finns vissa bestämda men de kan, får, man använda som man vill. Det tycker jag nog är en av informationsbibliotekariens vinster. Vad gjorde vi när vi fick några knepiga frågor? Jo, vi använde uppslagsböcker och bibliografier, men nu kan man gå in och göra en ämnessökning och kanske ändå hitta. Fast jag tycker inte att man skall glömma bort de här, lästips till exempel. Visst kan du lägga på thriller och agentroman och alltihopa det där [som ämnesord], men samtidigt så få en liten kommenterad lista till låntagaren, det tror jag lockar ännu mera än bara ett ämnesord i katalogen. Jag tror att man kan göra mycket med böcker fortfarande för att få människor att läsa, upptäcka läsandets glädje, det har jag alltid jobbat för alltså. Ojoj, och jag har träffat en enda analfabet i hela mitt liv och det var på Södra BB, en ung zigenerska, men det finns bilder som talar så det gick bra ändå. Och jag tycker synd om barn som inte får läsa, jag bor ju i en invandrartät stadsdel, visste jag inte innan jag flyttade upp [till Stockholm] Men Hässelby är invandrartätt och vi har inget bibliotek och vi har dåligt skolbibliotek, en skam för Stockholms politiker tycker jag.

Sofia Lindgren: Är det någonting annat så där som du tänker på eller?

Gunilla Carlén: Nej, jag bara pratar. Men, på något sätt så känns det bra att ha gjort det här två gånger, alldeles i början och relativt sent.

Sofia Lindgren: Med datoriseringen menar du?

Gunilla Carlén: Ja, och liksom se utvecklingen och undvika de värsta fällorna. Att det sedan, hände andra saker i mitt liv det är en annan historia. Jag har en god vän [Gunnila Rooth] som jobbade på stift- och gymnasiebiblioteket, alltså det gamla beståndet, det mycket gamla från inkunabler och framåt som Kalmar har. Hon har också pension nu, och de var inte med i uppdateringen. Det dröjde ända in på 2000-talet innan det började läggas in i LIBRIS, men det var också jätteintressant, egentligen skulle det ha varit en rolig uppgift att få göra det, men både Gunnila Rooth och jag är för gamla. Men, vi gjorde lite i ett herrgårdsbibliotek lite grand. Men det hade varit roligt. Det hade varit en utmaning.

Sofia Lindgren: Men då får jag tacka dig så hemskt mycket för intervjun.

Gunilla Carlén: Tack själv, roligt.